

I. Általános kémia

1. a/ Kipp készülék (gázfejlesztő).

A: a reagáló oldat (pl. sósav), B: szilárd anyag (pl. CaCO_3), C: gázkivezető csap (elzárva az oldat felnyomul, a reakció leáll).

b/ Eudiométer (gáztérfogat-mérő). A: gázbüretta, B: zárófolyadék, C: nívóedény.

c/ Gázmosó palack. A: mosófolyadék, B: gáz be, C: gáz ki.

2. Katód: H_2 , Cu , H_2 , Ag .

Anód: I_2 , Cl_2 , O_2 , O_2 .

3. a/ lúgos, b/ lúgos, c/ savas, d/ savas, e/ lúgos.

4. Szénhidrogének, H_2SO_4 és PbSO_4 (v. PbO_2), H_2O és CO_2 (H_2CO_3), NaCl és NaOCl , Na_3PO_4 .

5. a/ 5, 2, 2, 8 (a H_2O_2 redukál), b/ 3, 2, 4, 2, 8 (a H_2O_2 oxidál).

6 p

4 p

5 p

3 p

2 p

20 p

II. Anyagszerkezet

1. a/ A Li kisebb, majd az F-ig nő (a C-nél haladja meg a H-ét). b/ 0, 1; 2, 3, 2, 1

c/ Li-Ne nő, Ne-Na csökken, Na-Ar nő. F: -1, a többi +7. e/ -4, -3, -2, -1

2. $\text{KL}3s^1$ (Na), $[\text{Ar}]4s^23d^2$ (Ti), $\text{KLM}4s^24p^3$ (As), $[\text{Kr}]5s^24d^6$ (Ru).

3. a/ CO_2 , CS_2 b/ CO_2 , SO_2 , SiO_2 , C_2H_4 , CS_2 c/ BaO_2 , KO_2 d/ SO_2 , H_2O , N_2H_4

e/ CO_2 , CS_2 , SiO_2 , C_2H_4 .

4. Szabad válasz (pl. C, Si, N_2 , H_2 , S, Cu).

5 p

4 p

8 p

3 p

20 p

III. Szervetlen kémia

1. Szabad válasz: a/ pl. Hg, alkálifémek, b/ pl. Cr, Ni, c/ pl. Fe, Cr, d/ pl. Ag, Cu, e/ pl. Al, Zn. 5 p

2. Az 1-től függő válasz. 2 p

3. a/ C_2H_4 , b/ H_2O_2 , c/ N_2H_4 , d/ B_2H_6 , e/ H_2F_2 , f/ pl. a/ és d/. 3 p

4. H_2SO_4 , $\text{HAl}(\text{OH})_4$, Sb_2O_5 , Cl_2O_7 , HNO_2 és HNO_3 , $\text{H}_2\text{N}_2\text{O}_2$. 3 p

5. Szabad válasz, pl. H_2SO_4 és H_2CrO_4 , HVO_3 és HPO_3 , HClO_4 és HMnO_4 3 p

6. Az AgNO_3 mindhárommal csapadékot ad, s az NH_4OH feleslegében oldódik. A HgCl_2 az

AgNO_3 -on kívül csak az NH_3 -al ad csapadékot, a BaCl_2 csak az AgNO_3 -al.

4 p

20 p

IV. Szerves kémia

1. 2,3-dihidroxi-bután-disav, 2-hidroxi-propionsav, 1,2-dihidroxibenzol, N-acetil-anilin, szalicilsav. 6 p

2. a/ + HCl (HgCl_2), b/ + Cl_2 , majd - HCl (hev.), c/ + H_2 (kat.), d/ + CO (kat.),

e/ - H_2O (cc. H_2SO_4), f/ + etilén, majd dehidrogénezés, g/ + NaOH,

h/ Na-benzoát (- Na_2CO_3).

8 p

3. a/ termék: etilén (elimináció), b/ sóképzés, c/ sóképzés. 3 p

4. Szabad válasz: halmazállapot, vízzoldhatóság, kémhatás, szag.

3 p

20 p

Icinyi János
Középiskolai kémiaaverseny
Győr, 1995. április 29.

A számítási feladatok megoldása

1. 24,32 millimol NaOH ~ 12,16 mmol H₂SO₄, 2 cm³-ben, c = 6,08 mol/dm³. 2p
 A tömegszázalékos összetétel: $w = \frac{50 \cdot 1,828 \cdot 93}{50 \cdot 1,828 + 100} = 44,4\%$, tehát $c = \frac{1000 \rho \cdot 0,44}{98} = 6,08$, 4p
 ebből $\rho = 1,342 \text{ g/cm}^3$ és a térfogat: $\frac{50 \cdot 1,828 + 100}{\rho} = 142,62 \text{ cm}^3$ 4p
2. 100 g oldatban 27 g NiSO₄ van, ez 174 millimol (M = 154,8) 2p
 kivált 20 g NiSO₄·7H₂O, ez 71 millimol (M = 280,8), marad 103 millimol, 2p
 103 millimol van 103/174 · 100 = 59,2 g oldatban, tehát a 100 g oldatból maradt 59 g, kivált 20 g 4p
 elpárolgott 21 g víz (100-79) 2p
3. a) $\text{CuSO}_4 + \text{H}_2\text{O} \xrightarrow{2F} \text{Cu} + 1/2 \text{O}_2 + \text{H}_2\text{SO}_4$
 b) $2 \text{NaCl} + 2 \text{H}_2\text{O} \xrightarrow{2F} \text{H}_2 + \text{Cl}_2 + 2 \text{NaOH}$ 4p
- a) oldat tömege (63,5 + 16) = 79,5 g-mal csökken, képződik 98 g H₂SO₄ / 420,5 g → 23,3 % H₂SO₄ 2p
 b) oldat tömege: 2 · 36,5 = 73 g-mal csökken, képződik 80 g NaOH/427 g → 18,7 % NaOH 2p
 levált 2,5 mol gáz = 61,25 dm³. 2p
4. x CO₂, y/2 H₂O és (y/2-x) O₂ van.
 $M = \frac{44x + 9y + 32(y/2 - x)}{y} = 30$, ebből x/y = 5/12, C₅H₁₂O + (7,5+1)O₂ → 5 CO₂ + 6 H₂O + 1 O₂ 5p
 C₅H₁₂O: amilalkohol (pentán-1-ol, s mivel királis, szerkezete: HO-CH₂-CH-CH₂-CH₃ 3p
 Az O₂ főléleg; maradt/felhasznált = 1/7,5, ami 13,3%. 2p
 CH₃ 2-metil-1-butanol
5. 2 Na₂S₂O₃ + I₂ = Na₂S₄O₆ + 2 NaI x mol Na₂S₂O₃ ~ x/2 mol I₂ 2p
 Na₂SO₃ + I₂ + H₂O = Na₂SO₄ + 2 HI y mol Na₂SO₃ ~ y mol I₂ 2p
 képződik 2 y mol sav
 A fogyott I₂ : 1 mmol : 0,5 x + y = 1; a fogyott NaOH : 1 mmol : 2 y = 1 4p
 tehát y = 0,5 mmol, x = 1 mmol = 248 mg marad, 126 mg = 0,5 mmol Na₂SO₃ · xH₂O.
 M = 252 - 126 = 126 g víz = 7 mol/mol, 33,3 mol% Na₂SO₃·7H₂O, 66,6 mol% Na₂S₂O₃·5H₂O 2p
6. [H⁺]₁ = 0,01 mol/dm³, volt 5 mmol 500 cm³-ben; 2p
 [H⁺]₂ = 0,001 mol/dm³ lett 0,5 mmol 500 cm³-ben 2p
 fogyott 4,5 mmol H⁺, tehát volt 2,25 mmol M(CO₃) 4p
 A moláris tömeg: M = 443,9/2,25 = 197,3; M(CO₃) = 60 = M_{rém} = 137,3 2p
 BaCO₃
7. Ha c mol/dm³ mindkét sav koncentrációja, ekkor:
 [H⁺] = c + x = 10⁻³, ahol x = [F⁻], és $K_{\text{HF}} = \frac{10^{-3}x}{c-x}$ 6p
 A két egyenletből: x = 2,9 · 10⁻⁴ mol/dm³, és c = 7,08 · 10⁻⁴ mol/dm³. 2p
 A HF protolízisének mértéke: $\frac{2,9 \cdot 10^{-4}}{7,1 \cdot 10^{-4}} \cdot 100 = 41,2 \%$. 2p
8. Az egyensúlyi koncentrációk: [CO] = [CO₂] = [H₂] = x, [H₂O] = y, 2p
 és az átlagos moláris tömegből (28 + 44+2) x + 18 y = (3x + y) 22,76, y = 1,2 x 4p
 és K = x²/xy = x/y = 0,83.
 Átalakult: x mol CO, maradt x mol, tehát volt 2x mol CO; átalakult: x mol H₂O, maradt 1,2 x mol,
 tehát volt 2,2 x mol H₂O 4p
 a H₂O/CO mólarány 1,1 : 1